

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN FACEBOOK GRUPLARINDA YAPTIKLARI PAYLAŞIMLARIN OKUMA KÜLTÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

EXAMINING THE POSTS OF TURKISH TEACHERS IN FACEBOOK GROUPS IN TERMS OF READING CULTURE

Serpil ÖZDEMİR

*Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID 0000-0002-8063-8690*

ÖZET

Facebook, ortak ilgi alanları olan insanların sorularını, sorunlarını, güzel örneklerini paylaştıkları, yapılan paylaşımlar üzerinde görüş alışverişi yapabildikleri bir iletişim ortamı sunmaktadır. Türkçe öğretmenlerinin bilgi, deneyim ve evrak paylaşmak, yaşanan sorunlara çözüm aramak amacıyla bir araya geldikleri pek çok grup vardır. Bu gruplarda yapılan paylaşımlar öğretmenlere akranlarından öğrenmeye dayalı bir iletişim ortamı sağlamakta, özel alan ve mesleki yeterliklerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Adeta öğretmenler odasının sanal ortama taşındığı sosyal ağlardan sorunlara hızlı çözüm bulmak, yeni ve yaratıcı fikirler almak isteyen öğretmenler yararlanmaktadır. Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımların okuma kültürü açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Verilere içerik analizi uygulanmıştır. Gruplarda ortak içerik çok olduğu için rastgele seçilen grubun paylaşımları incelenmiştir. Sayfanın bir yıllık paylaşımlarının taranmasıyla veriler elde edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda okuma kültürüyle ilişkili 98 paylaşım belirlenmiştir. Bu paylaşımların 10 tema altında toplandığı görülmüştür. En fazla paylaşım öğrenciler için kitap önerilerine yöneliktir (f=32), bunu sırasıyla kütüphane kurma (f=15), öğretmenlerin sanatsal yazıları (f=13), okunan kitapların takibi (f=12) izlemektedir. Türkçe öğretmenleri 234 farklı kitap tavsiye etmişlerdir. En çok tavsiye edilen/okutulan kitap İçimdeki Müzik (f=9) kitabıdır. Bunu Cingöz Recai (f=6) ve Petey (f=6) kitapları takip etmektedir. Türkçe öğretmenleri 165 farklı yazar tavsiye etmişlerdir. En çok tavsiye edilen yazarlar sırasıyla Michael Ende (f=8), Ahmet Şerif İzgören (f=7), Gülten Dayıoğlu (f=6), Zeynep Cemali (f=6) ve Roald Dahl (f=6) olmuştur. Yapılan paylaşımlar Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürünü destekleyici niteliktedir. Öğretmen adaylarının branş gündeminden haberdar olmaları, akran desteği almaları ve hizmet öncesi hazırlıklarını daha iyi yapmaları açısından mesleki grupları takip etmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretmenleri, Sosyal Medya, Okuma Kültürü

ABSTRACT

Facebook offers a communication environment where people with common interests can share their questions, problems, good examples and exchange views on the posts made. There are many groups where Turkish teachers come together to share knowledge, experience and documents, and to seek solutions to the problems experienced. Sharing in these groups provides teachers with a communication environment based on learning from their peers and contributes to the development of special field and professional competencies. Teachers who want to find quick solutions to problems and get new and creative ideas benefit from social networks, where the teachers' room has been moved to the virtual environment. In this research, it is aimed to examine the posts made by Turkish teachers in Facebook groups in terms of reading culture. The research was carried out by document analysis method. Content analysis was applied to the data. Since there is a lot of common content in the groups, the shares of the randomly selected group were examined. Data were obtained by scanning the one-year shares of the page. As a result of the examination, 98 shares related to reading culture were determined. It was seen that these shares were gathered under 10 themes. The most sharing is for book recommendations for students (f=32), followed by establishing a library (f=15), teachers' artistic writings (f=13), and following the books read (f=12). Turkish teachers recommended 234 different books. The most recommended book is İçimdeki Müzik (f=9). This is followed by Cingöz Recai

(f=6) and Petey (f=6). Turkish teachers recommended 165 different authors. The most recommended authors were Michael Ende (f=8), Ahmet Şerif İzgören (f=7), Gülten Dayıoğlu (f=6), Zeynep Cemali (f=6) and Roald Dahl (f=6), respectively. The shares made support the reading culture of Turkish teachers. It is recommended that teacher candidates follow professional groups in order to be aware of the branch agenda, receive peer support, and make better pre-service preparations.

Keywords: Turkish Teacher, Social Media, Reading Culture

GİRİŞ

Sosyal medya, kullanıcı bilgilerinin diğer kullanıcılara açık veya kısmen açık olduğu, bağlantılı olan kullanıcıların listelendiği ve kullanıcılar arasında yapılan paylaşımın görülebildiği bir internet hizmetidir (Boyd ve Ellison, 2007). Ocak 2022’de açıklanan dijital 2022 raporuna göre dünya çapında 4,62 milyar insan sosyal medya kullanmaktadır, bu sayı dünya nüfusunun yüzde 58’inden fazlasının sosyal medya kullandığını göstermektedir. En çok kullanılan sosyal medya ortamları sırasıyla Facebook, youtube, whatsapp ve instagramdır

¹. Önceleri sosyal medyaya katılma nedeni eski ve yeni tanıdıklarla iletişimde kalmak, onlardan haberdar olmakten günümüzde artık her konuda bilgi paylaşımlarının, reklamın, alışverişin, farklı konularda eğitimlerin yapıldığı bir ortam olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde bireysel çevreyle iletişimden çok daha geniş kitlelerle iletişime doğru bir yönelme gerçekleşmiştir. Oluşturulan özel amaçlı gruplar bireylerin ilgilerine veya profesyonel birikimlerine yönelik kişilerle paylaşımında bulunmalarına olanak sağlamaktadır.

Günlük yaşamdan profesyonel yaşama kadar her alanda kullanılan sosyal ağlar eğitim öğretim ortamı işlevi de görmeye başlamıştır. En yaygın kullanıcı kitlesine sahip Facebook eğitimciler tarafından eğitim öğretim sürecini destekleyen bir araç olarak kullanılmaktadır. Dersi desteklemek için kurulan Facebook grupları; ödevlerin tartışılması, soruların sorulması, eleştirilerin yapılması, bilgilerin ve bilgi kaynağı olarak diğer internet sitelerinin adresinin paylaşılması gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Haverback, 2009; Muñoz ve Towner, 2009’dan akt. Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran 2010;). Yapılan araştırmalar eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanımının öğrencilerin başarısına olumlu katkısı olduğunu (Çimen ve Yılmaz, 2017) göstermektedir. Dersi desteklemek dışında branş öğretmenlerinin bir araya geldikleri Facebook grupları da mevcuttur. Bu gruplar iyi uygulamaları yaygınlaştırma, yeni yaklaşımları takip etme, bilgi ve kaynaklara kolay erişme, dersi daha etkili ve ilgi çekici hale getirmek için fikir alma ve mesleki gelişim gibi amaçlarla öğretmenler tarafından kullanılmaktadır (Avcı, 2020; Arkan ve Yünter, 2018; Öztürk, D. S., Öztürk, F. ve Özen, 2016). Bu gruplarda yapılan paylaşımlar öğretmenlere akranlarından öğrenmeye dayalı bir iletişim ortamı sağlamakta, öğretmenlerin özel alan ve mesleki yeterliklerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımların mesleki açıdan incelendiği sınırlı sayıda araştırma mevcuttur. Benzer ve Saraçoğlu (2020) bir Facebook grubunda Türkçe öğretmenlerinin üç yıllık paylaşımlarını tematik olarak incelemiştir. En çok paylaşım yapılan temaların “dil bilgisi ve dil bilgisi öğretimi, temel dil becerilerini geliştirme, okul içi etkinlikler, kelime öğretimi, mesleki gelişim, ölçme ve değerlendirme, ders materyalleri ve projeler” olduğunu belirlemişlerdir. Yıldız ve Oduncu (2020) Türkçe öğretmenlerinin 14 günlük süre içindeki Facebook paylaşımlarını içerik ve dil kullanımı bakımından incelemiştir. Araştırma sonucunda Türkçe öğretmenlerinin genellikle etkinlik örneklerine, çözümünde kararsız kalınan veya hatalı olduğunu düşündükleri sorulara, kitap tavsiyelerine, belge-bilgi paylaşımına ve yaşadıkları sorunlara yönelik paylaşımlarda buldukları ve dil kullanımlarının konuşma diline daha yakın olduğu belirlenmiştir. Yaşar (2021) Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında 2019-2020 eğitim öğretim döneminde yaptıkları paylaşımları, mesleki gelişim ve Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda yapılan paylaşımların Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri açısından sırasıyla “mesleki gelişimi sağlama, öğretim sürecini planlama ve düzenleme, dil becerilerini geliştirme, okul aile ve toplumla iş birliği yapma ve dil gelişimini izleme ve değerlendirme” ile ilişkili olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar, paylaşımların genel eğilimlerini belirlemeye odaklanmıştır. Paylaşımların belirli bir açıdan ele alındığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

¹ <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/>

Yüz yüze yapılan araştırmalarda katılımcıların gerçeği olduğundan farklı gösterme eğilimine girmeleri ihtimali vardır, ancak sosyal medyada yapılan paylaşımlar araştırma amaçlı olmadığı için katılımcıların paylaşımları doğal ilgilerini, meraklarını ve arayışlarını yansıtmaktadır. Bu nedenle sosyal medya ortamları araştırılan konuya yönelik özgün bilgiler içermektedir. Bu araştırmada Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımların okuma kültürü açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Okuma kültürü; yazılı kültür ürünleri dünyası ile tanışan, tanıştığı bu dünyanın sunduğu iletileri paylaşan, sınavan, sorgulayan, bunları alışkanlık haline getiren bireylerin olduğu kültür şeklinde tanımlanmaktadır. Okuma kültürü ardışık ve aşamalı bir süreçte ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte sırasıyla dinleme becerisi kazanma, okuma-yazma becerisi kazanma, okuma alışkanlığı geliştirme, eleştirel okur olma ve evrensel okuryazarlık aşamalarından geçilmektedir (Sever, 2013). Türkçe dersleri ilkokulda temel okuryazarlık becerileri geliştirme ve okuma alışkanlığı yerleştirmeyi amaçlar. Okuduklarını eleştirel şekilde değerlendirme becerisi ve okuma alışkanlığı kazandırma ortaokul Türkçe derslerinin amaçları arasındadır. Evrensel okuryazarlık düzeyine gelen bireyler çok yönlü düşünebilen, farklı bilgi kaynaklarını kullanabilen, olaylara uluslar üstü bir bakışla yaklaşan, farklı kültürlerle karşı tarafsız, insanlığın huzur ve mutluluğuna yönelik sorumluluk duyan, demokratik kültür bilincine sahip kişilerdir (Karagül, 2021). Türkçe öğretilimi her aşamada bu özellikleri olan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkçe öğretmenlerinin Facebook paylaşımlarının belirli bir açıdan ele alınacağı ilk çalışma olması bu araştırmanın özgün yanısıdır. Yapılacak inceleme, eğitim öğretim süreçlerinin planlanması, güçlü ve zayıf yönlerin görülebilmesi açısından önemlidir. Araştırmanın problem cümlesi “Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımların okuma kültürü açısından görünümü nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Konu řu alt problemlerle ele alınmıştır:

Türkçe öğretmenlerinin;

1. okuma kültürü ile ilgili paylaşımlarının konuları nelerdir?
2. tavsiye ettikleri/okuttukları kitaplar nelerdir?
3. tavsiye ettikleri/okuttukları yazarlar kimlerdir?

YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Doküman incelemesinde konuyla ilgili bilgi içeren yazılı kaynakların yanı sıra film, video ve fotoğraf gibi görsel materyaller analiz edilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada Türkçe öğretmenlerinin Facebook grubunda yaptıkları paylaşımlar inceleme nesnesinin oluşturmuştur.

Veri Toplama

Veriler 15 Şubat 2021 ile 15 Şubat 2022 arasındaki bir yıllık sürede yapılan paylaşımlar incelenerek toplanmıştır. Veri toplama öncesinde Türkçe öğretmenlerinin sayıca fazla olduğu gruplar incelenmiştir, yapılan ön incelemede gruplarda ortak paylaşımlar olduğu görülmüştür. Bu nedenle gruplardan biri rast gele seçilmiştir. İnceleme yapılan grubun 41.569 üyesi vardır. Yapılan inceleme sonucunda okuma kültürüyle ilişkili 98 paylaşım belirlenmiştir. Konuyla ilgili paylaşımlardan ekran alıntısı yapılarak bir veri seti oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Veri setine içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi verilerin kodlanması, kodların belirli kategorilerde toplanarak temaların oluşturulması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarını içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan kodlar ve temalar frekans tablosu halinde düzenlenerek sunulmuştur. Ana temalar veri setinden alıntılarla örneklenmiştir.

Araştırmanın Güvenirliği

Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak için veri setinden rast gele seçilen 45 paylaşım başka bir uzman tarafından da kodlanmıştır. Miles ve Huberman (2019) formülüyle uzmanlar arası uyumun ne düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu formüle göre güvenirlilik katsayısı “uzlaşılan kod sayısı / uzlaşılan kod sayısı + uzlaşılmayan kod sayısı”na eşittir. Kodlayıcılar arasında görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 2019). Yapılan hesaplama sonucunda görüş birliğinin %100 olduğu belirlenmiştir.

BULGULAR

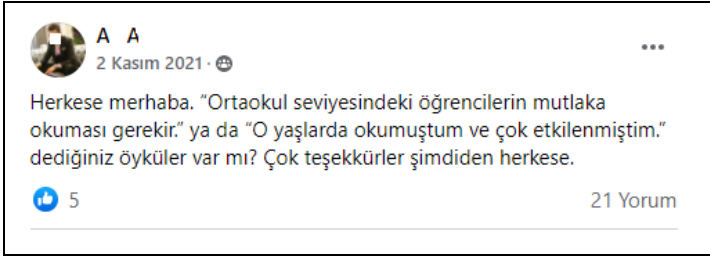
Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur. Araştırmanın birinci alt problemi Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürü ile ilgili paylaşımlarının konularını belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla yapılan analiz sonucu Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Okuma kültürü ile ilgili paylaşımların konuları

Temalar	Kodlar	f
Öğrenciler için kitap önerileri (f=32)	Öğrenci düzeyine uygun kitap önerisi isteme	24
	Öğrenciler için kitap önerisi verme	4
	Okuma projesi için kitap önerisi isteme	2
	Düzen üstü öğrencilere kitap önerisi isteme	2
Öğretmenler için okuma önerileri (f=4)	Öğretmenlere okumaları için kitap tavsiyeleri	3
	Dergi tavsiyeleri	1
Kitap içeriğini sorgulama (f=4)	Kitabının öğrenci düzeyine uygun olup olmadığını sorma	1
	Kitapta uygun olmayan bir içerik olup olmadığını sorma	2
	Okutulan kitabın içeriğinden dolayı veliyle sorun yaşama	1
Öğretmenlerin sanatsal yazıları (f=13)	Öğretmen yazarların kendi kitaplarını tanıtmaları	8
	Şiir, Hikâye, deneme vb. öğretmen yazıları	5
Etkili okuma etkinlikleri (f=6)	Etkili kitap okuma etkinliklerini paylaşma	3
	Etkili kitap okuma etkinliklerinin neler olabileceğini sorma	1
	Kitap okuma saati için kurallar belirleme	1
	Okuma projesinde neler yapılabileceğini sorma	1
Kütüphane kurma (f=15)	Kütüphane için kitap bağışı isteme	7
	Bilgisayar tabanlı kütüphane programı sorma	3
	Kütüphane için kitap önerisi isteme	2
	Kitap bağışı yapabilecek kişi veya kurumları sorma	1
	Kütüphane kurmanın maliyetini sorma	1
	Kütüphane açılış konuşması metni arama	1
Okunan kitapların takibi (f=12)	Okutulan kitap için sınav soruları isteme	8
	Öğrencilerin okudukları kitabı öğretmen takibine yönelik öneriler	3
	Öğrencilerin okudukları kitapları takip çizelgesi arayışı	1
Şiir okuma (f=6)	Öğrencilere hangi şiirlerin ezberletildiği sorma	2
	Güzel şiir okuyan öğrencileri kutlama	2
	Güzel şiir okuma ilkeleri hakkında görüş alış veriş	1
	Şiir dinletisi için şiir önerisi	1
İkinci el kitap alım satımı (f=2)	İkinci el kitapları tek kargoyla alabilecek site arayışı	1
	Sahip olduğu kitapları satma	1
Diğer (f=4)	Konusunu hatırladığı hikâyelerin adını sorma	1
	Kırtasiyelerde test kitaplarının yerini roman, hikâye, bilimsel vb. kitapların alması dileği	1
	Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için hazırlanmış sunu arayışı	1
	Günün anlam ve önemine edebi metinlerle gönderme yapmak	1
TOPLAM		98

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürü ile ilgili paylaşımları 10 tema altında toplanmaktadır. En fazla paylaşım öğrenciler için kitap önerilerine yöneliktir (f=32), bunu sırasıyla kütüphane kurma (f=15), öğretmenlerin sanatsal yazıları (f=13), okunan kitapların takibi (f=12), etkili okuma etkinlikleri (f=6), şiir okuma (f=6), öğretmenler için okuma önerileri (f=4), kitap içeriğini sorgulama (f=4), diğer (f=4) ve 2. el kitap alım satımı (f=2) temalarında yapılan paylaşımlar izlenmektedir.

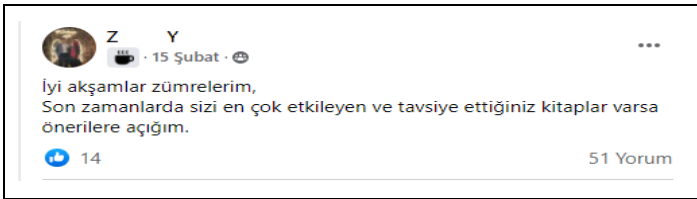
Öğrenciler için kitap önerileri temasında öğrenci düzeyine uygun kitap önerisi isteyen, öneri veren, okuma projesine ve düzey üstü öğrencilere yönelik öneriler isteyen paylaşımlar belirlenmiştir. Tema ile ilgili bir paylaşım örneği Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Öğrenciler için kitap önerileri ile ilgili örnek

Öğretmenler için okuma önerileri temasında öğretmenler kendileri için kitap ve dergi tavsiyeleri istemişlerdir. Kitap tavsiyeleri içinde Türk ve dünya edebiyatı klasikleri ile çağdaş edebiyatın çeşitli örnekleri yer almaktadır. Öğretmenlere yönelik tavsiye edilen kitaplardan bazıları şunlardır: Körlük-Saramago, Simyacı-Paulo Coelho, Uçurtma Avcısı, Bin Muhteşem Güneş-Khaled Hosseini, Serenad-Zülfü Livaneli, Puslu Kıtalar Atlası, Suskunlar-İhsan Oktay Anar, Kehribar Geçidi-Nazan Bekiroğlu, İnce Memed-Yaşar Kemal, Martin Eden-Jack London, Büyük Umutlar-Charles Dickens, Gazap Üzümleri-John Steinbeck, Hayvan Çiftliği-Gerge Orwel, Oblomov-Ivan Gonçarov, Olasılıksız-Adam Fawer...

Tavsiye edilen dergiler arasında Edebiyatist, Sinada, Sinedebiyat, Masa, Kafka, Okur, Münzevi, Edebiyat Atölyesi Dergisi ve fanzin dergileri yer almaktadır. Fanzin dergiler, amatör olarak çıkarılan, fotokopi yoluyla çoğaltılan, satış amacı gütmeyen dergilerdir. Temaya ilişkin bir paylaşım örneği Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Öğretmenler için okuma önerileri ile ilgili örnek

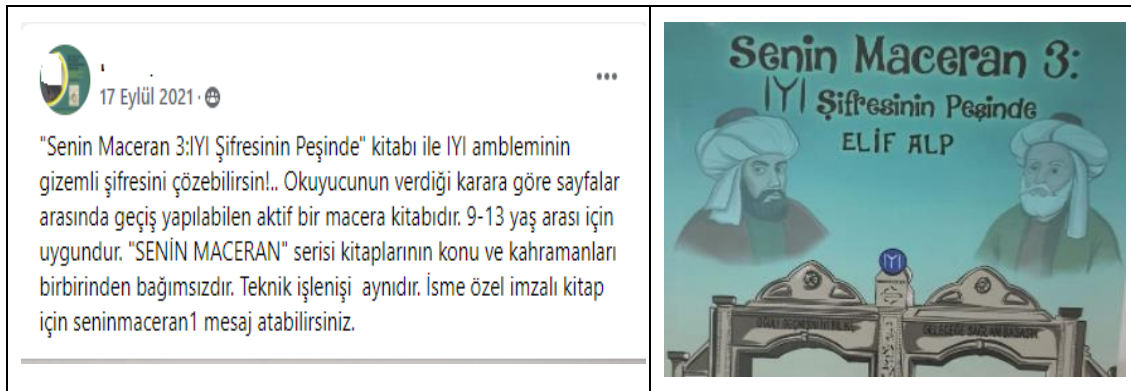
Kitap içeriğini sorgulama temasında bir kitabın öğrenci düzeyine uygun olup olmadığını, kitapta uygun olmayan bir içeriğin olup olmadığını soran paylaşımlar ile okutulan kitabın içeriğinden dolayı veliyle sorun yaşanıp yaşanmadığını soran paylaşımlar yer almaktadır. Bu paylaşımlara yapılan yorumlarda Beyaz Diş, içinde vahşet olması, kurtların insanları yemesi, hayvana işkence yapılması gibi nedenlerle eleştirilmiştir. 5. sınıflara değil, 8. sınıflara okutulabileceği vurgulanmıştır. Martıya Uçmayı Öğreten Kedi adlı kitap, içinde sarhoş bir maymundan söz etmesi nedeniyle rahatsız edici bulunmuştur. Domates Saçlı Kız, umut dolu bir çocuğa sorunlar karşısındaki çaresizliği ve kabullenmeyi öğretmesi ihtimali bulunduğu için eleştirilmiştir. Bu kitaba yönelik yorumlardan biri şöyledir: “*Bu ruh hâlinde yaşayan binlerce çocuk var. Onlara ayna değil, umut ışığı lazım.*” Öğretmenlerin okuttukları kitaptan dolayı sorun yaşayıp yaşamadıklarını soran bir paylaşımında Ben Bir Gürgen Dalıyım adlı kitabı okutan bir öğretmen, velinin kitabın sonundaki darağacı kısmından dolayı öğretmeni idareye şikâyet ettiğini belirtmiştir. Kitap içeriğini sorgulama temasına örnek bir paylaşım Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Kitap içeriğini sorgulama teması ile ilgili bir örnek

Öğretmenlerin sanatsal yazıları temasında öğretmen yazarların kendi kitaplarını tanıttıkları, şiir, hikâye, deneme vb. türlerde yazdıkları yazıları paylaştıkları belirlenmiştir. Temaya yönelik örnek bir paylaşım Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4. Öğretmenlerin sanatsal yazıları teması ile ilişkili bir örnek

Etkili okuma etkinlikleri temasında öğrencilerle gerçekleştirilen ve öğrencilerin memnun kaldıkları okuma çalışmaları paylaşılmıştır. Bu çalışmalar okuma çemberi tekniği ile yapılan çalışmalardır. Bundan başka, etkili kitap okuma etkinliklerinin neler olabileceğini, kitap okuma saati için hangi kuralların konulabileceğini ve okuma projesi kapsamında neler yapılabileceğini soran paylaşımlar görülmüştür. Etkili okuma etkinlikleri için yapılan uygulamalar arasında şunlar yer almaktadır:

Önce kitabını okutup sonra filmi izletme,

Beyaz Balina Yayınları'nın kitap etkinlik çalışmaları,

Öğrencilere bir kitap okutup sorularla kitap hakkında konuşma,

Kitap değişimi öncesi okunan kitap hakkında söyleşi yapma,

Veli, öğrenci ve öğretmenin Zoom üzerinden okuma saati yapması,

Öğrenci ile birlikte öğretmenin, milli eğitim müdürlerinin bir masa etrafında oturup aynı kitabı okuması ve tartışması.

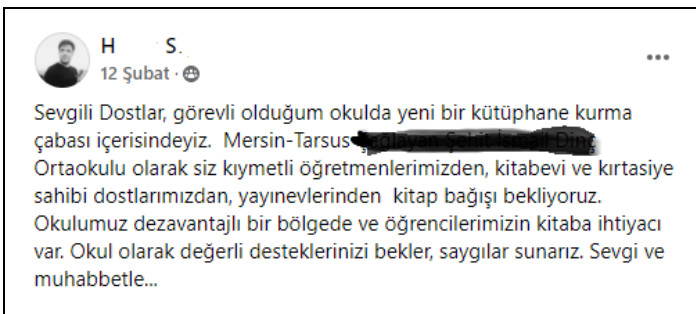
Temaya ilişkin bir örnek Şekil 5'te yer almaktadır.

Şekil 5. Etkili okuma etkinlikleri temasına yönelik bir örnek

Kütüphane kurma temasında kütüphane için kitap bağıışı isteme, ödünç kitap takibi için bilgisayar tabanlı kütüphane programı sorma, kütüphaneye almak için kitap önerisi isteme, kitap bağıışı yapabilecek kişi veya kurumları sorma, kütüphane kurmanın maliyetini sorma ve kütüphane açılış konuşması metni arama ile ilgili paylaşımlar yer almaktadır.

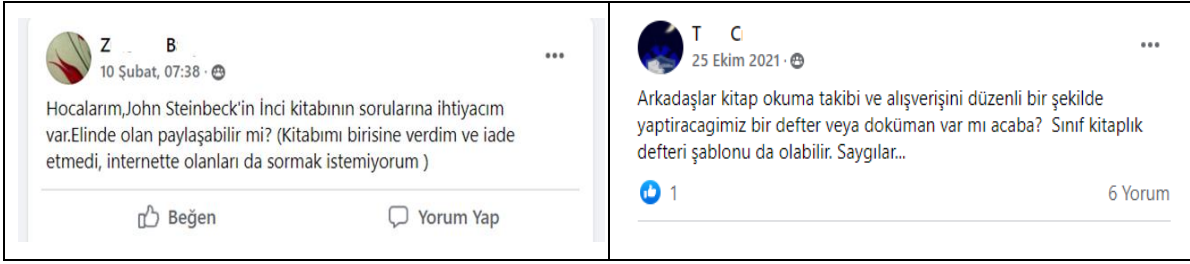
Ödünç kitap takibi için tavsiye edilen kütüphane programları arasında Kitabi (f=4), Kübsis (f=3), KOHA (kütüphane otomasyon sistemi), MEB otomasyon, Tsunami, Tokat Kız Meslek Lisesi Kütüphane Programı, Kitpad ve Eğitimhane yer almaktadır. Bunların içinde Kübsis barkod okuyucu ve etiketi ile beraber gelmesi, kolay ve hızlı kullanılması, ücretsiz telefon desteğinin olması özellikleri ile kullanıcıların beğenisini en çok kazanan programdır. Kütüphaneye kitap bağıışlayan kurumlar arasında ise bazı vakıfların, derneklerin olduğu paylaşımlara yapılan yorumlarda görülmüştür. Kütüphane kurmanın maliyetinin ise alınacak kitap sayısına, kütüphanenin büyüklüğüne, kitap raflarının niteliğine göre değışeceği yorumu yapılmıştır. Kütüphane kurma temasına yönelik bir örnek paylaşım Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6. Kütüphane kurma temasına yönelik bir örnek

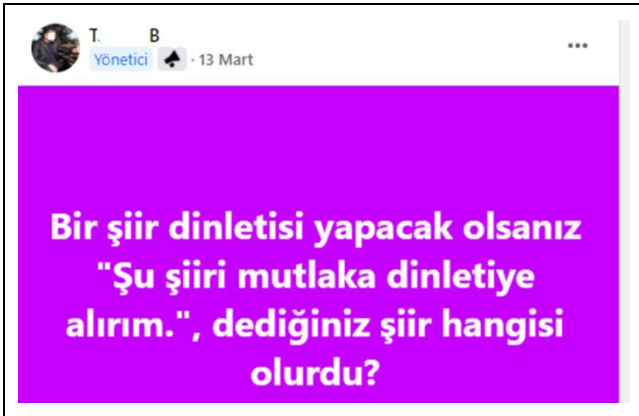
Okunan kitapların takibi temasında okutulan kitap için sınav soruları isteme, öğrencilerin okudukları kitabı öğretmenlerin takibine yönelik öneriler ve kitap takip çizelgesi arayışı ile ilgili paylaşımlar yapılmıştır. Soruları istenen kitaplar şunlardır: İnci-Jhon Stainback; Savaş Atı-Michael Morpurgo; Değirmenimden Mektuplar-Alphonse Daudet; Gizli Formül Hangi Zarfta-Gülsevin Kıral; Denizler Altında Yirmi Bin Fersah-Jules verne; Dut Yemiş Bülbül-Feyza Hepçilingirler, Gizemli Tarih Oyunu 2-Demet Ekmekçioğlu, Sadako-Eleanor Coerr; Burası Çanakkale Burdan Geçiş Yok-Metin Özdamarlar; Düşler Atlası-Özgür Balpınar; Üç Aşağı Beş Yukarı Deyimlerle Roman,-Hüsnan Şeker; Kayıp Masalın Şifresi-Mahir Çipil; Yeşil Adanın Çocukları-Havva Tekin; Dünyanın Merkezine Yolculuk-Jules Verne, Martı Richard Bach.

Öğrencilerin okudukları kitabı öğretmenlerin takibine yönelik olarak takip çizelgesi ve defter tutma önerileri yapılmıştır. Temaya yönelik örnek paylaşımlar Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Okunan kitapların takibi temasına yönelik örnekler

Şiir okuma temasında öğrencilere hangi şiirlerin ezberletildiğini soran, güzel şiir okuyan öğrencileri kutlayan, güzel şiir okuma ilkeleri hakkında görüş alış verişini yapan ve şiir dinletisi için şiir önerisi soran paylaşımlar yer almaktadır. Paylaşımlara yapılan yorumlarda öğrencilere ezberletilen ve şiir dinletisi için tavsiye edilen şiirler arasında şunlar yer almaktadır: Memleket İsterim, Otuz Beş Yaş, Çocukluk-C. Sıtkı Tarancı; Davet, Kız Çocuğu-Nazım Hikmet Ran; Sessiz Gemi-Y. Kemal Beyatlı; Kahramanlık-H. Nihal Atsız; Utansın-N. Fazıl Kısakürek; Bayrak-A. Nihat Asya; Ne Zamanın İçindeyim-A. Hamdi Tanpınar; Rüzgâr- Cahit Külebi; Bu Vatan Kimin?-O. Şaik Gökyay; Bir Yolcuya-N. Halil Onan; Bayrak-A. Nihat Asya; Anadolu'da Bahar-Abdürrahim Karakoç. Temaya yönelik örnek bir paylaşım Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. Şiir okuma temasına yönelik bir örnek

İkinci el kitap alım satım temasında ikinci el kitapları tek kargoyla alabilecek site soran ve sahip olduğu kitapları satmak isteyen kullanıcıların paylaşımları yer almaktadır. Temaya yönelik örnek bir paylaşım Şekil 9’da sunulmuştur.

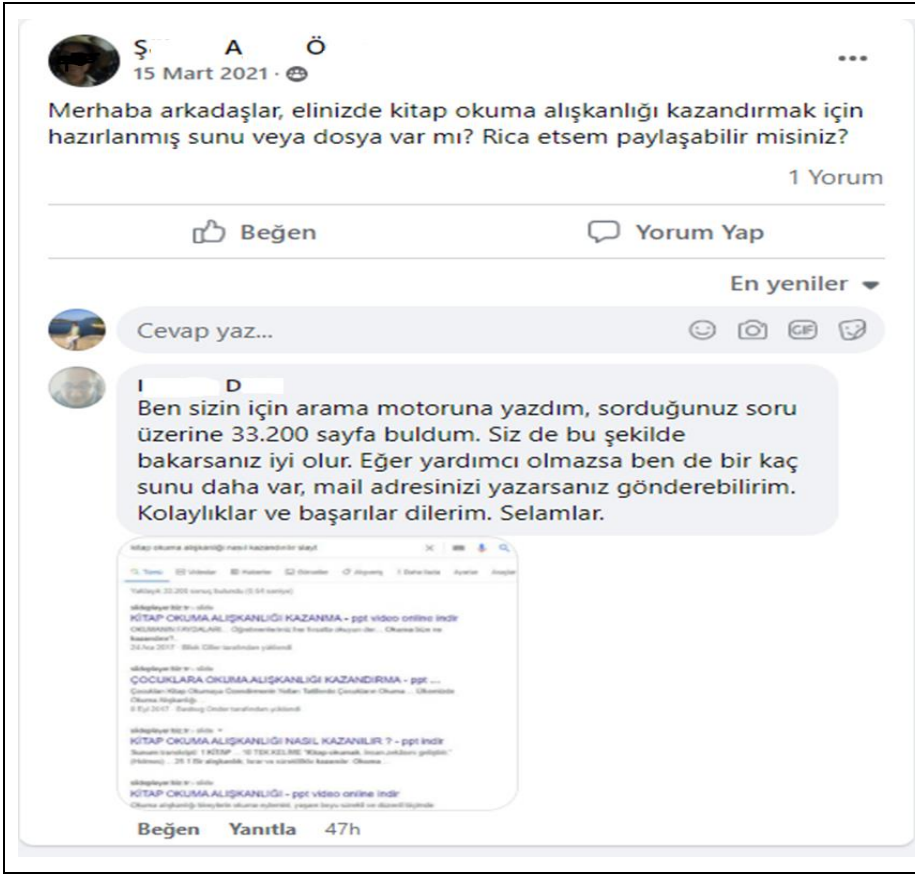

Şekil 9. İkinci el kitap alım satım temasına yönelik bir örnek

Diğer temasında konusunu hatırladığı hikâyelerin adını soran, kırtasiyelerde test kitaplarının yerini roman, hikâye, bilimsel vb. kitapların almasını dileyen, kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için hazırlanmış sunu arayan, günün anlam ve önemine edebi metinlerle gönderme yapan paylaşımlar yer almaktadır. Temaya yönelik örnek paylaşımlar Şekil 10a ve 10b'de sunulmuştur.

Şekil 10a. Günün anlam ve önemine edebi metinlerle gönderme yapan paylaşım örneği

Şekil 10b. Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için hazırlanmış sunu arayan paylaşım örneği

Şekil 10b’de görüldüğü gibi yapılan paylaşıma sadece bir yorum yapılmıştır. O yorum da benzer örnekleri rahatlıkla bulunabilecek bir sununun arama zahmetine girmeden istenmesine yönelik nazik bir eleştiridir.

Araştırmanın ikinci alt problemi Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere en çok tavsiye ettikleri/okuttukları kitapların hangileri olduğunu belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla yapılan analizler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. En çok tavsiye edilen/okutulan kitaplar

Kitap	f
İçimdeki Müzik (Sharon M. Draper)	9
Cingöz Recai (Peyami Safa)	6
Petey (Ben Mikaelson)	6
Sadako (Eleanor Coerr)	5
Momo (Michael Ende)	5
Kara Oklar Çetesi (Ahmet Şerif İzgören)	5
Sessiz Sakin’in Maceraları (Melih Tuğtağ)	5
Martı (Richard Bach)	4
Rüzgârı Dizginleyen Çocuk (William Kamkwamba, Bryan Mealer)	4
Kraliçeyi Kurtarmak (Vladimir Tumanov)	4
Simyacı (Paulo Coelho)	4
Ayasofya’da Bir Gece (Rana Demiriz)	3
Menekşe Kokulu Hikâyeler (Ender Haluk Derince)	3
Şu Acayip serisi (Tanrık Uslu)	3
Çöplük (Andy Mulligan)	3
Sisin Sakladıkları (Miyase Sertbarut)	3
İnsan Ne İle Yaşar (Tolstoy)	3

Tablo 2’de görüldüğü gibi en çok tavsiye edilen/okutulan kitap İçimdeki Müzik (f=9) kitabıdır. Bunu Cingöz Recai (f=6) ve Petey (f=6) kitapları takip etmektedir. Sadako, Momo, Kara Oklar Çetesi, Sessiz Sakin’in Maceraları 5’er kez tavsiye edilen/okutulan kitaplar arasında yer almıştır. Martı, Rüzgârı Dizginleyen Çocuk, Kraliçeyi Kurtarmak ve Simyacı 4’er kez; Ayasofya’da Bir Gece, Menekşe Kokulu Hikâyeler, Şu Acayip serisi, Çöplük, Sisın Sakladıkları ve İnsan Ne İle Yaşar 3’er kez tavsiye edilen/okutulan kitaplar arasında yer almıştır. Türkçe öğretmenleri 234 farklı kitap tavsiyesinde bulunmuşlardır. 3’ün altında sıklığı olanlara analizde yer verilmemiştir.

Araştırmanın son alt problemi Türkçe öğretmenlerinin tavsiye ettikleri/okuttukları yazarları belirlemeye yöneliktir. Yapılan inceleme sonucu Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. En çok tercih edilen yazarlar

Yazar	f	Yazar	f
Michael Ende	8	Nazım Hikmet	4
Ahmet Şerif İzgören	7	Mümin Sekman	4
Gülten Dayıoğlu	6	Cengiz Aytmatov	4
Zeynep Cemali	6	Jack London	4
Roald Dahl	6	Jules Verne	4
Sevim Ak	5	Paulo Coelho	4
Metin Özdamarlar	5	Tolstoy	4
Rana Demiriz	5	Ramazan Yasin Güney	3
Tuğba Coşkun	5	Michael Morpurgo	3
Vladimir Tumanov	5	Muzaffer İzgü	3
Miyase Sertbarut	4	Aytül Akal	3

En çok tavsiye edilen yazar Michael Ende (f=8) olmuştur. Onu sırasıyla Ahmet Şerif İzgören (f=7), Gülten Dayıoğlu (f=6), Zeynep Cemali (f=6) ve Roald Dahl (f=6) takip etmektedir. Türkçe öğretmenleri tarafından 165 farklı yazar tavsiyesi yapılmıştır. 3’ün altında sıklığı olanlara analizde yer verilmemiştir. Önceki tabloda en çok okunan eserlerdeki yazarlar buraya alınmamıştır. Sadece en çok tercih edilen yazarlar buraya alınmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımlar okuma kültürü açısından incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürü ile ilgili paylaşımlarının 10 tema altında toplandığı belirlenmiştir. Paylaşımların temaları öğrenciler için kitap önerileri (f=32), kütüphane kurma (f=15), öğretmenlerin sanatsal yazıları (f=13), okunan kitapların takibi (f=12), etkili okuma etkinlikleri (f=6), şiir okuma (f=6), öğretmenler için okuma önerileri (f=4), kitap içeriğini sorgulama (f=4), diğer (f=4) ve 2. el kitap alım satımı (f=2) şeklindedir.

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere en çok tavsiye ettikleri/okuttukları kitapların neler olduğu da araştırma kapsamında incelenmiştir. Türkçe öğretmenlerinin 234 farklı kitap tavsiye ettikleri belirlenmiştir. En çok tavsiye edilen/okutulan kitap İçimdeki Müzik (f=9) kitabıdır. Bunu Cingöz Recai (f=6) ve Petey (f=6) kitapları takip etmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere en çok tavsiye ettikleri/okuttukları yazarlar incelendiğinde 165 farklı yazarın tavsiye edildiği belirlenmiştir. En çok tavsiye edilen yazarlar sırasıyla Michael Ende (f=8), Ahmet Şerif İzgören (f=7), Gülten Dayıoğlu (f=6), Zeynep Cemali (f=6) ve Roald Dahl (f=6) olmuştur. 100 Temel Eser uygulamasının kaldırılması, yazarların çocuk edebiyatına yönelik üretimlerinin çok fazla olması gibi nedenlerle eser ve yazar tercihleri belli eserlerde ve yazarlarda yoğunlaşmamaktadır. Eser ve yazar tercihlerinde öğretmenlerin hassasiyet gösterdikleri noktalar çocukların ilgilerine ve gelişim dönemlerine uygunluk ile içerikte sakıncalı bir durum olmamasıdır.

Bu sonuçlar, Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürü geliştirmek için çok farklı konularda profesyonel destek aldıklarını, sorunlarını paylaşabildiklerini ve çözüm önerileri bulabildiklerini, iyi uygulamaları paylaştıklarını göstermektedir. Facebook günümüzde bireysel iletişimden mesleki iletişime doğru ciddi bir yol almıştır. Eğitsel amaçlarla öğrenciler arasında kullanıldığı gibi öğreticiler arasında da kullanılmaktadır.

Geleneksel bilgi kaynakları olan kitap, dergi vb. yazılı kaynakların pahalı olması, her birini edinmenin mümkün olmaması, ulaşıldığında ise bilgiyi arayıp bulmanın zaman alıcı olması karşısında sosyal medyada bilgi paylaşımı ucuz, çok kolay ve hızlıdır. Bu nedenle birçok insanın günlük hayatında zaten kullandığı sosyal ağlar mesleki gelişimi destekleyen bir eğitim ortamı haline dönüşmüştür.

Sosyal medyadaki öğretmen grupları adeta öğretmenler odası işlevi görerek akran desteği sağlamaktadır. Bu araştırmada okuma kültürü ile ilgili paylaşımlarda öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik olanlar öne çıkmaktadır. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek Türkçe öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri arasındadır. “Ailelerle ve meslektaşlarıyla işbirliği yaparak kitap okuma alışkanlığının yaygınlaştırılmasına yönelik okul içi ve okul dışı etkinlikler düzenlemek” (MEB, 2008) okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik en üst düzeyde yer alan performans göstergelerinden biridir. Bununla birlikte öğretmenlerin kendi okumalarına, okurlara sunulabilecek yazılarını paylaşmalarına, okunan kitaplar üzerinde eleştirel tartışmalarına yönelik paylaşımlar da dikkat çekmektedir. Türkçe öğretiminin ilk okuma-yazma sürecinden başlayarak her aşamasında başlıca amaçlarından biri okuma kültürünü yerleştirmektir. Yapılan inceleme Türkçe öğretmenlerinin okuma kültürünü benimsediklerini, bu kültürü geliştirme konusunda hassasiyetler taşıdıklarını göstermektedir. Bu bağlamda sosyal medyanın öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sunduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla sosyal medyayı kullandıklarını (Avcı, 2020) ve özel alan yeterliklerini geliştirmede sosyal medyanın etkili olduğunu (Benzer ve Saraçoğlu, 2020; Yaşar; 2021; Yıldız ve Oduncu, 2020) göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları alanyazında yapılan araştırma sonuçlarını okuma kültürünü benimseme, öğrencilerin okuma kültürünü geliştirme açısından desteklemektedir.

Yapılan paylaşımlarda hazır bilgiye ulaşmayı zahmetsiz bir yol olarak gören kullanıcılar da dikkat çekmektedir. Ancak hiçbir ön çalışma yapmadan hazır bilgi veya materyal arayışında olanlara karşı ya hiçbir tepki göstermeme ya da nazik bir şekilde eleştirme yolu seçildiği görülmüştür. Özellikle profesyonel gruplarda bilgi ve materyal arayışında olanların ön çalışma yapmadan sosyal medyadan bile aradığına ulaşması pek mümkün olmamaktadır. Bu nedenle sosyal medya kullanıcılarının aradıkları yardımı bulabilmeleri için önceden okuyup, araştırıp ulaşamadıkları veya cevap bulamadıkları konularda yardım istemesi gerekmektedir. Bu da sosyal medyanın yazılı kültüre göre bazı avantajları olsa da ancak yazılı kültürün yanında bir destek olma işlevi gördüğünü göstermektedir.

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının branş gündeminden haberdar olmaları, akran desteği almaları ve hizmet öncesi hazırlıklarını daha iyi yapmaları açısından mesleki grupları takip etmeleri önerilmektedir. Ayrıca sosyal medyadan yardım istemeden önce ön çalışma yapmaya özen gösterilmelidir.

Kaynaklar

- Arkan, A. ve Yünter, S. (2018). Eğitim için sosyal ağlar. *SETA Perspektif*, 217, 1-6.
- Avcı, F. (2020). Öğretmenlerin sosyal medya kullanımları ve sosyal medya kavramına ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6 (2), 769-788.
- Benzer, A. ve Saraçoğlu, K. (2020). Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların, sorunlara yönelik eleştiri ve önerilerin sosyal medya üzerinden incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1115-1132. <https://doi.org/10.16916/aded.753956>
- Boyd, D. M., Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Çimen, A. ve Yılmaz, M. B. (2017). Nasıl bir harmanlama? Karma öğrenmede sosyal ağların lise düzeyinde erişimi ve ağ kullanım davranışlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(191), 91-107. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.7190>
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F., Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı, *XV. Türkiye’de İnternet Konferansı*. İstanbul.
- Karabağ Köse, E. ve İhtiyaroğlu, N. (2017). Öğretmenlerin sosyal medya paylaşımları ve eğitim amaçlı sosyal medya kullanımı. S. Akbaba Altun, D. Örucü, K. Beycioğlu, Y. Kondakçı, S. Koşar (Ed.) *Eğitim Yönetimi Araştırmaları* içinde. (s. 323-334). Ankara: Pegem.
- Karagül, S. (2021). Okuma kültürü edinme sürecinin son basamağı: Evrensel okuryazarlık. B. Öztürk, F. Bulut, Ş. Şimşek (Ed.). *Çocuk ve okuma kültürü* içinde. (s. 21-35). Ankara: Akademisyen.
- MEB. (2008). Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160031_1-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_tYrkYe_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_4.pdf (1.04.2022).

- Öztürk, D. S., Öztürk, F. ve Özen, R. (2016). Öğretmenlerin sosyal medya araçlarını mesleki gelişim amaçlı olarak kullanım durumları. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 7-21. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3515>
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Yaşar, M. S. (2021). *Türkçe öğretmenlerinin Facebook gruplarında yaptıkları paylaşımların mesleki gelişim ve özel alan yeterlikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, D. ve Oduncu, E. (2020). Türkçe öğretmenlerinin sosyal medya gruplarındaki paylaşımlarının içerik ve dil kullanımı bakımından değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 89- 112